



Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Deres referanse:

Vår referanse:
24/53351 - 10

Sted, dato:
Oslo, 12.06.2024

Høringssvar - Oppfølging av anbefalinger fra Ekstremismekommisjonen

Det vises til Arbeids- og inkluderingsdepartementets høringsbrev av 7. mars 2024 der NOU 2024: 3 Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet ble sendt på offentlig høring. Høringsfrist for Politidirektoratet er etter fristutsettelse fastsatt til 14. juni 2024.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikt, Kripas, Økokrim og Politiets utlendingsenhet. Det er hovedsakelig bedt om innspill til kommisjonens vurderinger og anbefalinger som er av særlig betydning for politiets arbeid med å forebygge radikalisering og ekstremisme. Innspill er mottatt fra Agder politidistrikt, Møre og Romsdal politidistrikt, Sør-Vest politidistrikt, Øst politidistrikt, Sør-Øst politidistrikt, Vest politidistrikt, Økokrim og Kripas. Innspillene gir i stor grad støtte til kommisjonens anbefalinger.

Innspillene følger vedlagt.

Overordnede merknader

Ekstremismekommisjonens utredning bygger på et bredt mandat, med mål om å frembringe kunnskap og anbefalinger som bidrag til å styrke samfunnets evne til å forebygge radikalisering og ekstremisme. Politidirektoratet støtter i vesentlig grad kommisjonens anbefalinger.

Utredningen illustrerer tydelig at utfordringsbildet knyttet til temaene som behandles er komplekst. Dette krever en helhetlig tilnærming til utfordringsbildet og kommisjonens anbefalinger, hvor det også sees hen til problemstillinger, utviklingsbehov og pågående arbeider innen andre samfunnsområder.

Kommisjonens anbefalinger knytter seg til temaene

- 1) Bedre organisering og mer forpliktende samarbeid
- 2) Kunnskaps- og kompetanseløft i det forebyggende arbeidet

- 3) Bedre ivaretagelse av og medvirkningsmulighet for utsatte grupper
- 4) Styrket oppslutning om demokrati og menneskerettigheter

Mange av kommisjonens anbefalinger treffer, direkte eller indirekte, politiets ansvar og oppgaveløsning i arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme. Det knyttes spesielt bemerkninger til anbefalinger under punkt 1-3.

Fra politiets ståsted er det særlig to overordnede og sentrale hensyn som gjør seg gjeldende for flere av anbefalingene;

- 1) forebygging av radikaliserings og ekstremisme har mange ansvarshavere og må gjøres ved felles og koordinert innsats og
- 2) for å lykkes med forebyggingsarbeidet behøves en bred tilnærming til utfordringsbildet, og i en tydelig struktur. Dette reiser også flere problemstillinger knyttet til verdikollisjoner, som avveiningen av rett til privatliv opp mot statens plikt til å sikre liv.

Hensynene gjør seg gjeldende for flere av kommisjonens anbefalinger. I det følgende gis det derfor en overordnet redegjørelse for disse, før utvalgte anbefalinger fra kommisjonen bemerkes.

Felles ansvar for forebygging av radikaliserings og ekstremisme

Politidirektoratet støtter kommisjonens beskrivelse av at forebygging av radikaliserings og ekstremisme er et ansvar som bæres av- og som må løses av flere aktører i fellesskap. Samarbeid mellom ansvarlige etater og tydelige avklarte roller og ansvar er derfor nødvendig, både i arbeid med enkeltsaker og i videreutviklingen av samfunnets samlede forebyggende innsats mot radikaliserings og ekstremisme. Dette krever strukturer for samhandlingen, felles målsetninger for- og gjensidig prioritering av arbeidet. Regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og ekstremisme har vært et viktig dokument for den samlede innsatsen på feltet.

Politiet har en lovfestet plikt til å bidra til trygghet og sikkerhet gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet. Politiet har et ansvar innen både forebygging av radikaliserings og ekstremisme og innen demokratibeskyttelse for øvrig. Som beskrevet av kommisjonen, går politiets ansvar i arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme lengre enn å bidra med etterretningsstøtte. Forebygging er en sentral målsetning for alle tjenestehandlinger, hvor politiets radikaliseringskontakter er sentrale i arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme. Det er likevel summen av det samlede arbeidet fra flere funksjoner og tjenesteområder i politidistrikter og særorgan som utgjør totalen av politiets innsats på området.

Særlig kommunene har en sentral rolle som eier og forvalter av en rekke forebyggende tiltak. Rapporteringer fra politidistriktene viser at politiet ofte er en aktiv pådriver for det lokale forebyggende arbeidet. Politiet alene har samtidig begrenset handlingsrom for å iverksette forebyggende tiltak, og det vil kunne oppstå utfordringer i det felles forebyggingsarbeidet dersom samfunnet har urealistiske forventninger til politiets juridiske og praktiske handlingsrom for forebyggingsarbeidet. Utfordringer knyttet til kommunenes ansvar og arbeid på feltet er blant annet beskrevet i Politihøgskolens evaluering av radikaliseringskontaktordningen¹.

¹ <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/handle/11250/3095663>

Politidirektoratet tiltrer kommisjonens beskrivelser av variasjonen i arbeidet som i dag gjøres på feltet, og støtter en målsetning om større likhet i tilnærmingen til- og ved gjennomføringen av ansvarshavernes samlede forebyggingsinnsats.

Lovfesting av kommunenes plikt til å bidra til å forebygge kriminalitet vil i denne sammenhengen være sterke signaler om samfunnets forventninger til kommunene og tidlig forebyggingsinnsats i lokalsamfunnene. Dette vil være viktige tiltak for samfunnssikkerheten og demokratibeskyttelsen.

Politidirektoratet støtter derfor også i det vesentlige kommisjonens anbefalinger om lovendringer for å videreutvikle det tverretatlige samarbeidet, både gjennom videre handlingsrom for utlevering av opplysninger fra forvaltningsorganer og helsetjenesten og gjennom pålegg om deltakelse ved formaliserte samhandlingsarenaer. Dette kommenteres nærmere under bemerkninger til de enkelte anbefalingene.

Behov for en bred tilnærming til utfordringsbildet

Det fremkommer av utredningens del IV at en rekke forskjellige faktorer kan påvirke et radikaliseringsløp, og at forskjellige instanser derfor vil være sentrale ansvarshavere i forebyggingsarbeidet². Funnene illustrerer behovet for samhandling mellom forskjellige etater, både knyttet til ansvaret for å identifisere personer som er aktuelle for forebyggende oppfølging og for iverksettelse og koordinering av risikoreduserende tiltak.

Politidirektoratet beskriver i det følgende et behov for å se flere av tiltakene i "et videre perspektiv". Med dette menes at også utfordringer og utviklingsbehov innen skjæringsfelt og andre samfunnsområder må sees hen til i det videre arbeidet med utredningen og anbefalingene. Det vises i denne sammenheng til følgende bemerkning fra Sør-Øst politidistrikts høringsinnspill, hvor kompleksiteten i forebyggingsarbeidet og behovet for en vid innfallsvinkel til utfordringene beskrives;

"Vår erfaring er at tematikken og årsaker er så komplekse at det er vanskelig å skulle definere tidlig nok at det er radikaliserings- eller ekstremisme som er symptomet eller årsaken til uttrykket man observerer."

Kommisjonen anbefaler en rekke strategiske, juridiske og organisatoriske tiltak for å videreutvikle samfunnets samlede innsats for å forebygge radikaliserings- og ekstremisme. Idet kommisjonens mandat er avgrenset til radikaliserings- og ekstremisme, er det ikke rom for nærmere drøftelse av problemstillinger og utviklingsbehov i et videre perspektiv, hvor eksempelvis sammensatte utfordringer i skjæringsfeltet barn og unge, rus og psykisk helse, vold i nære relasjoner og andre sosioøkonomiske utfordringer inngår.

Utformingen av kommisjonens anbefalinger tar således i mindre grad hensyn til at utfordringsbildet i radikaliseringsløp i mange tilfeller er sammensatt av flere samtidige utfordringer og bekymringer, og at det til tider vil være utfordrende å si med sikkerhet at disse kan knyttes til et radikaliseringsløp.

Det fremkommer likevel tydelig av utredningen at kommisjonen ser behovet for et slikt videre perspektiv inn i forebyggingsarbeidet, for eksempel når de anbefaler oppdragsgiver "å drøfte problemstillinger knyttet til helsetjenestens taushetsplikt under et bredere mandat enn hva kommisjonen har hatt anledning til"³, og til "å følge opp

² Se utredningen del IV, kap. 18-23.

³ Se utredningen side 378

Kongsberg-evalueringens anbefaling om formalisert samarbeid med et bredere fokusområde enn forebygging av ekstremisme"⁴.

Forebygging av radikaliserings og ekstremisme avhenger derfor av at utviklingsarbeidet også favner strategiske, juridiske og organisatoriske utviklingstiltak innen kriminalitetsforebyggende arbeid med for eksempel barn og unge, forebygging av vold i nære relasjoner og vold begått av personer med psykisk lidelse.

Også innen disse saksfeltene er det sentralt å legge til rette for både gode vurderinger av hvilke personer som kan utgjøre en fare for andre, og for at riktige og individuelt tilpassede forebyggende tiltak settes inn og koordineres mellom de ansvarlige etatene. Forebyggingsarbeidet på disse områdene bygger derfor på flere av de samme suksessfaktorene som arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme; Strategisk, organisatorisk og juridisk handlingsrom for tverretattlig samarbeid, blant annet gjennom utlevering av opplysninger mellom etatene, definering av etatens ansvar- og oppgaver og økt kunnskapsnivå om etatenes og samarbeidspartenes samfunnsoppdrag og handlingsrom. Dette er temaer som har vært løftet i gjentatte utredninger de siste årene⁵.

Behov for å drøfte grunnleggende verdikollisjoner

I utredningen drøfter kommisjonen verdikollisjoner mellom grunnleggende hensyn og rettigheter, eksempelvis i tilknytning til anbefalingen om lovendring for helsetjenestens taushetsplikt og utleveringsadgang. Kommisjonens henvisning til Kongsberg-utvalgets anbefaling om en videre innfallsvinkel i det kommende arbeidet med utredningen tilsier behov for en bredere og grundigere drøftinger av også slike verdikollisjoner.

Politidirektoratet vil i denne sammenhengen anbefale en drøfting som ikke begrenses til verdikollisjoner i arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme. Eksempelvis kan det spørres hvilken grad av risiko for alvorlig vold som er "akseptabelt nivå" i samfunnet, uavhengig av om utløsende årsak antas å være forhold som psykisk sykdom, radikaliserings eller rus, og i hvilke situasjoner hensynet til samfunnsvernet må gå foran grunnleggende hensyn som rett til privatliv, behovet for tillit i behandlingsrelasjoner og grensene mellom taushetsplikt-/opplysningsplikt-/opplysningsrett. Det bør også defineres tydelig hvilke offentlige etater som har et forebyggingsansvar i slike situasjoner, om dette ansvaret ivaretas tilstrekkelig i dag og om strategiske, juridiske og operasjonelle utviklingstiltak er nødvendig for å utbedre eventuell manglende ivaretagelse av ansvaret.

Merknader til utvalgte anbefalinger

52 Bedre organisering og mer forpliktende samarbeid

Politidirektoratet støtter i stor grad situasjons- og problembeskrivelsen til kommisjonen innledningsvis i kapittelet, hvor det blant annet fremheves at hele ni departementer står bak regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og ekstremisme. Dette illustrer fagfeltets kompleksitet, behovet for god tverretattlig samhandling på alle nivå i arbeidet og en vid innfallsvinkel til utfordringsbilde, utviklingsarbeid og oppgaveløsning.

52.1. Nasjonale nysatsninger

⁴ Se utredningen kap. 52.2.2

⁵ Se eksempelvis NOU 2012:14 22. juli-kommisjonen, NOU 2020:17 Partnerdrapsutvalget, Prop. 36 S (2023-2024) Regjeringens opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og i nære relasjoner, Evaluering av politiets og PSTs håndtering av terror-hendelsen i Bærum 10. august 2019, Evaluering av PSTs og politiets håndtering i tilknytning til Kongsberg-hendelsen 13. oktober 2021 og Rapport fra 25. juni-utvalget

52.1.1 Nasjonalt senter for innsats mot radikaliserings og ekstremisme og 52.1.2 Nasjonal veiledningstjeneste ved bekymring for radikaliserings

Politidirektoratet er positive til videre utredning av kommisjonens anbefalinger om opprettelse av et nasjonalt senter og en nasjonal veiledningstjeneste.

Politidirektoratet anbefaler derfor at utredning av mandat for et eventuelt senter og veiledningstjeneste uformes videre enn foreslått av kommisjonen.

Kommisjonens anbefaling om at det nasjonale senteret skal bidra til utvikling og koordinering av det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme nasjonalt tilsier en bred tilnærming til arbeidet. Dette da ansvar og tiltak for forebygging av radikaliserings og ekstremisme er fordelt over ulike tjenester, og etter ulike samfunnsoppdrag og regelverk.

Et eventuelt senter/veiledningstjeneste må kunne bidra som sparringspartnere, kompetanseformidlere og veiledere for nasjonalt og lokalt nivå innenfor utfordringer og temaer som både ligger i kjerneområdet for arbeid mot radikaliserings og ekstremisme, og for utfordringer og temaer som befinner seg i randsonen av dette. Temaer som berører barn og unges forhold til rus og kriminalitet, utenforskap, psykisk helse og vold i nære relasjoner må derfor inngå i et mandat. Dette vil blant annet legge til rette for at veiledningstjenesten også skal kunne bidra med rådgivning i bekymringssaker hvor det er uklart om det er grunnlag for radikaliseringsbekymring, men som potensielt kan utvikle seg til radikaliseringsløp⁶.

For optimal effekt av det nasjonale senterets arbeid for kunnskapsheving om radikaliserings og ekstremisme hos eksempelvis kommuner, vil det være en fordel med allerede godt kunnskapsnivå om overlappende fagfelt- og problemstillinger hos de involverte. Samme brede kunnskapsnivå antas å være sentralt for optimal effekt av et felles vurderingsverktøy⁷, som kommisjonen anbefaler at det nasjonale senteret skal gi opplæring i og forvalte. Også dette tilsier behov for en videre utforming av mandatet enn kommisjonens forslag.

Tilsvarende tilsier administrative og økonomiske konsekvenser av etableringene at mandater favner videre enn kun temaer knyttet til radikaliserings og ekstremisme.

52.2 En forpliktende samhandlingsmodell

Politidirektoratet støtter kommisjonens anbefaling om etablering av en forpliktende samhandlingsmodell for forebygging av radikaliserings og ekstremisme. Også kommisjonens anbefalinger rundt sentrale elementer for samhandlingsmodellen, som kommunenes rolle, lokale og regionale samarbeidsarenaer, behov for større handlingsrom for informasjonsdeling og utvikling av felles vurderingsverktøy, støttes. Se utfyllende merknader nedenfor.

I lys av behovene som er beskrevet innledningsvis i høringsvaret, anbefaler Politidirektoratet at kommisjonens anbefalinger også under dette punktet innrettes med en videre innfallsvinkel enn foreslått i utredningen, og at det sees hen til Kongsberg-utvalgets anbefaling. Dette for i størst mulig grad å legge til rette for samordnet og koordinert innsats fra alle ansvarlige offentlige etater, og for å kunne lykkes med tidlig forebygging av radikaliseringsløp.

⁶ Se eksempelvis utredningen pkt. 5.2.1 side 367; "Lenge før det er snakk om en radikaliseringsbekymring, kan et velfungerende offentlig tjenestetilbud være avgjørende for enkeltpersoners utvikling".

⁷ Som beskrevet i kommisjonens anbefaling under kap. 52.2

En vid innfallsvinkel til samhandlingsmodellens anvendelsesområde vil også kunne bidra til overføringsverdi mellom saksfelt, og verdifull merverdi av innsatsen som legges i arbeidet. Det vises i denne sammenhengen til følgende beskrivelse fra Møre og Romsdal politidistrikts høringsinnspill, hvor både overføringsverdien mellom saksfelt i SLT-arbeidet og betydningen av tidlig forebygging uavhengig av uttalt radikaliseringsbekymring illustreres;

"Vår erfaring er at det er et godt arbeid mot radikalisering særlig der det er SLT. Gjennom SLT arbeidet har kommunene mengdetreningen på å fange folk inn igjen i andre spor enn radikalisering. Tiltakene er mange ganger de samme. En kommune med SLT, får derfor daglig trening i å håndtere andre store utfordringer. Når det dukker opp radikaliseringsutfordringer, har man allerede god trening og struktur som kan brukes fra andre saker. (...) I NOU2024:3 kapittel 4 og 5 (s161-300) beskrives mange forhold som er knyttet til radikalisering. Disse forhold trenger ikke ende med radikalisering, men leder kanskje til annet alvorlig utenforskap. SLT vil også favne dette spekteret."

52.2.1 Kommunens mandat og kontaktpunkt for forebygging av radikalisering og ekstremisme

Kommisjonens gir en god beskrivelse av kommunenes sentrale rolle i det forebyggende arbeidet, blant annet ved iverksettelse av forebyggende kommunale tiltak. Dette er også utfyllende beskrevet i Politihøgskolens evalueringsrapport om politiets radikaliseringskontakter, hvor blant annet svakheter i koordineringen av det tverretatlige forebyggende arbeidet beskrives⁸.

Politidirektoratet støtter Kommisjonens anbefaling om etablering av funksjonen kontaktpunkt for forebygging av radikalisering og ekstremisme i alle kommuner. Dette fremstår som et godt tiltak for å fremme det tverretatlige arbeidet mot radikalisering og ekstremisme, og for å avhjelpe enkelte av svakhetene som påpekes i den nevnte evalueringsrapporten.

Samtidig er det også for denne anbefalingen behov for å utvide innfallsvinkelen til å favne det sammensatte utfordringsbildet. Politidirektoratet anbefaler derfor at funksjonen tillegges et større ansvarsområde enn forebygging av radikalisering og ekstremisme. Dette bør sees i sammenheng med Politidirektoratets bemerkninger til kommisjonens anbefaling om lokale og regionale samarbeidsfora og vurderingsverktøy, jf. pkt. 52.2.2 og pkt. 52.2.4.

Politidirektoratet anbefaler en lovfesting av kommunenes plikt til å forebygge kriminalitet, og at plikten utformes generisk.

Politidirektoratet har ikke vurdert forslaget om å vide ut det lovpålagte ansvaret opp mot kommuneloven § 2-2 (det kommunale selvstyret). Det legges imidlertid til grunn at mange av de samme hensynene som påpekt av kommisjonen gjør seg gjeldende også ved en utvidelse som foreslått.

Lokale og regionale samarbeidsarenaer (5.2.2)

Politidistriktene dekker kommuner med stor variasjon i innbyggerantall, areal og utfordringsbilde. Kommisjonens anbefaling om etablering av lokale og regionale samarbeidsfora er en god tilnærming til målsetningen om bedre tverretatlig samarbeid, større grad av likhet i arbeidet og økt kunnskapsnivå hos ansvarshaverne.

⁸ <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/handle/11250/3095663>

Politidirektoratet støtter også kommisjonens forutsetning om at det for de lokale/regionale samarbeidsforaene må gis en viss grad av selvbestemmelsesrett med hensyn til organiseringen. Det vises også her til nevnte betraktninger fra Møre om Romsdal politidistrikt om merverdien av at samhandlings-fora ikke begrenses til smale saksfelt som forebygging av radikaliserings og ekstremisme.

Helsetjenester er sentrale ansvarshavere for forebygging av radikaliserings og ekstremisme, og Politidirektoratet støtter kommisjonen i at også disse må inngå i lokale og regionale samarbeidsfora. Også her er kommisjonen bevisst behovet for en videre innfallsvinkel til utfordringsbildet, ved beskrivelsen av at "de fleste sakene der det er avgjørende med et godt samarbeid mellom politiet og helsetjenesten ikke handler om ekstremisme, men om andre saker som ligger i skjæringsfeltet mellom rus, kriminalitet og psykisk sykdom". Også for dette punktet støtter Politidirektoratet derfor kommisjonens anbefaling om å følge opp Kongsberg-utvalgets anbefaling om formalisert samarbeid med et bredere fokusområde enn forebygging av radikaliserings og ekstremisme⁹. Ekspertisen som allerede er opparbeidet ved RVTS bør i denne sammenhengen benyttes.

En tverretattlig, forpliktende samhandlingsmodell ble anbefalt av Kriminalomsorgsdirektoratet, PST og Politidirektoratet høsten 2023 til Justis- og beredskapsdepartementet i oppfølgingen av tiltak 19 i Regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og ekstremisme. Her ble også utredning og vurdering av regelverksutvikling for utlevering av opplysninger mellom ansvarlige etater foreslått¹⁰. En slik samhandlingsmodell fremstår som et velegnet tiltak for bedre forebygging, og må sees i sammenheng med forslag om utvikling og bruk av felles vurderingsverktøy for de ansvarlige etatene, jf. kommisjonens anbefaling i pkt. 52.2.4 og Politidirektoratets merknader nedenfor.

Informasjonsdeling (52.2.3)

Politidirektoratet støtter i det vesentlige kommisjonens anbefalinger knyttet til utredningens kapittel om informasjonsdeling. Anbefalingene danner i stor grad forutsetninger for utvalgets øvrige anbefalte utviklingstiltak i utredningens kapittel 52. Anbefalingene og Politidirektoratets merknader til disse anbefalingene må derfor sees i sammenheng. Også her gjør behovet for en videre innfallsvinkel til utfordringsbildet seg gjeldende.

Kommisjonens anbefaling om fastsettelse av forskrift om deling av taushetsbelagt informasjon i det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme etter forvaltningsloven § 13 g er sentral for flere av de øvrige anbefalingene. Anbefalingen støttes av Politidirektoratet. Den beskrevne kompleksiteten i enkeltsaker bør tas hensyn til i forskriften, og den bør innrettes med en videre innfallsvinkel enn foreslått av kommisjonen.

Med kommisjonens foreslåtte ordlyd vil formålsbeskrivelsen og beskrivelsene av situasjoner som kan begrunne deling medføre vid skjønnsutøvelse fra praktikerfeltet, utfordrende vurderinger knyttet til bekymringer rundt enkeltpersoner opp mot vilkårsbeskrivelsene, risiko for tilfeldig anvendelsen av forskriften ut fra praktikernes kunnskap (generelt om fagområdet og om det fulle bildet i den enkelte sak) og at enkeltsaker med uklart bilde av årsak til identifiserte bekymringer faller utenfor anvendelsesområdet. Videre vil forskriften være lite egnet for bruk i tidlige faser av

⁹ Jf. Utredningen side 370

¹⁰ Med inspirasjon fra dansk rettsplejelov § 115

radikaliseringsprosesser, hvor utfordringsbildet ofte vil være sammensatt og vanskelig å tolke.

Formålsbeskrivelsen bør derfor formuleres videre¹¹, og forskriften bør legge til rette for et større handlingsrom for utlevering av opplysninger enn det foreslåtte¹². Dette bør også sees i sammenheng med direktoratenes felles anbefaling til departementene knyttet til tiltak 19 i Regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og ekstremisme og Kongsberg-utvalgets anbefaling om formalisert samarbeid med et bredere fokusområde.

Som beskrevet overfor vil også helse- og omsorgstjenesten være en sentral ansvarshaver i arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme, og Politidirektoratet støtter kommisjonens vurdering av at terskelen for informasjonsdeling for helsepersonell bør senkes. Også her er kommisjonen bevisst behovet for "å drøfte denne problemstillingen under et bredere mandat enn det kommisjonen har hatt anledning til"¹³. Dette støttes av Politidirektoratet, med henvisning til behovene som beskrives under de innledende bemerkningene i høringsvaret. For øvrig gjør de samme hensyn som beskrevet i tilknytning til forskriften seg gjeldende.

Politidirektoratet anbefaler derfor at også lovendringer knyttet til helsetjenestens handlingsrom for utlevering av taushetsbelagte opplysninger gjøres mer generisk, og ikke begrenses til arbeid mot radikaliserings og ekstremisme.

Politidirektoratet støtter kommisjonen i at vurderinger av forskrifts- og lovendringer som beskrevet reiser en rekke vanskelige, prinsipielle spørsmål. Det vises også i denne sammenhengen til innledende bemerkninger.

Politidirektoratet støtter kommisjonens anbefaling om at helsepersonell i alle tilfeller bør gis tydelig hjemmel for å innhente informasjon fra politiet og andre sentrale aktører for å gjøre voldsrisikovurderinger. Politidirektoratet anbefaler i denne sammenhengen at det for spesialisthelsetjenesten og kommunale helsetjenester også på tydelig vis presiseres en plikt til å gjøre slike vurderinger når hensynet til samfunnsvernet tilsier det. Det vises i denne sammenhengen til funn knyttet til praktikernes varierende kunnskap om- og bruk av blant annet psykisk helsevernlovens farevilkår i Samtykkeutvalgets rapport "Bedre beslutninger, bedre behandling"¹⁴.

52.2.4 Vurderingsverktøy

Kommisjonens anbefaling om utvikling av et felles vurderingsverktøy i arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme støttes, under forutsetning av at det også etableres en forpliktende samhandlingsmodell for ansvarlige etater. Det vises til tidligere redegjørelse for oppfølgingen av tiltak 19 i Regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og ekstremisme, hvor dette forslås. Det fremkommer også her at en forutsetning for felles vurderingsverktøy er samtidig etablering av formalisering samhandlingsmodell, med tilstrekkelig juridisk handlingsrom for informasjonsdeling for at felles og helhetlige risikovurderinger skal kunne gjøres.

Et formalisert vurderingsverktøy bør tilpasses bruk i saker med sammensatt utfordringsbilde¹⁵.

¹¹ Jf. Forslag til forskrift § 1

¹² Jf. Forslag til forskrift § 4, jf. § 2

¹³ Se utredningens side 378

¹⁴ Se <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/bedre-beslutninger-bedre-behandling/id2985104/?ch=1>

¹⁵ Jf. Kongsberg-kommisjonens anbefaling om formalisert samarbeid med et bredere fokusområde enn forebygging av ekstremisme

Utvikling og innføring felles vurderingsverktøy er sentrale temaer også for andre saksfelt, som eksempelvis i arbeidet med å forebygge vold i nære relasjoner. Det vises i denne sammenhengen til Partnerdrapsutvalgets anbefaling om å pålegge kommunene en plikt til å etablere en tverrfaglig og tverretatlig samarbeidsmodell for vurdering og håndtering av slike saker, med inspirasjon fra blant annet den britiske modellen Multi-Agency Risk Assessment Conference (MARAC)¹⁶ og til Regjeringens opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner for perioden 2024-2028, hvor Partnerdrapsutvalgets nevnte anbefaling tiltres¹⁷.

Politidirektoratet anbefaler at det i det videre arbeidet med utvikling av felles vurderingsverktøy sees hen til tilsvarende planlagte og pågående utviklingstiltak på andre fagfelt. Det bør tilstrebes at vurderingsverktøyene blir så like som mulig, og at beste praksis fra de forskjellige arbeidsmetodikkene videreføres i et eventuelt nytt nasjonalt vurderingsverktøy mot radikaliserings og ekstremisme mv. Eksempelvis fremstår MARAC som godt utviklet med hensyn til sikring av notoritet rundt vurderinger og iverksette forebyggende tiltak.

52.3 Anbefalinger om politiet og PST (52.3.1)

Det vises til kommisjonens anbefaling om å etablere et eget fagutviklingsapparat for forebygging av radikaliserings og ekstremisme.

Politidirektoratet er i ferd med å teste ut og innføre tjenestemodellen i politiet. Prosess med videreutvikling hvor denne metodikken beskrives som en ny tjenestemodell.

Forebygging av radikaliserings og ekstremisme er et relativt smalt område, med sterke faglige avhengigheter til etterretning, forebygging og etterforskning. Politidirektoratet vil sørge for å ivareta behovene for utvikling og forvaltning av fag og metode knyttet til forebygging av radikaliserings og ekstremisme, og sikre at dette henger fornuftig sammen i en helhetlig utviklingsstruktur.

Politidirektoratet støtter kommisjonens anbefaling om å klargjøre ansvarsfordelingen mellom PST og politiet i saker som gjelder ekstremisme. PST og Politidirektoratet er i gang med utvikling av et felles, omforent forslag til konkretisering av ansvarsfordelingen knyttet til arbeid med enkeltsaker, informasjonsdeling, fagutvikling og kompetanseheving av radikaliseringskontakter, og en nasjonal retningslinje for etatenes arbeid med å forebygge radikaliserings og ekstremisme. Politidirektoratet og PST samarbeider også om utvikling av en veileder for utlevering av personopplysninger mellom politiet og PST. Begge utviklingsarbeidene vil kunne reise spørsmål som behøver avklaring fra Justis- og beredskapsdepartementet, og det vil gjennom arbeidet kunne identifiseres faser i et mulig radikaliseringsløp hvor verken politi eller PST har hjemmelsgrunnlag for individrettet forebygging/oppfølging. I så tilfelle må det vurderes om andre offentlige etater har eller bør ha et lovpålagt forebyggings/oppfølgingsansvar.

Det vises videre til kommisjonens anbefaling om at Justis- og beredskapsdepartementet klargjør hjemmelsgrunnlaget for forebyggende samtaler i politiloven for personer over 18 år. Anbefalingen bør sees i sammenheng med PST og politiets pågående arbeider, jf.

¹⁶ Se Prop. 36 S (2023-2024) pkt. 4.2: "Hovedfokuset til MARAC er å beskytte den voksne voldsutsatte. (...) Kjernen i MARAC-metodikken er at ingen enkelt tjeneste eller hjelpeorganisasjon har en fullstendig oversikt over saken, men at alle kan ha innsikt som er avgjørende for den voldsutsattes sikkerhet og hjelpebehov."

¹⁷ Se Prop. 36 S (2023-2024) pkt. 4.2: "Med bakgrunn i erfaringene blant annet fra de nevnte samarbeidsmodellene vil regjeringen utrede en tverrfaglig og tverretatlig modell for risikovurdering og risikohåndtering i saker om vold og overgrep. Dette skal ses i sammenheng med etableringen av RISK i politidistriktene (...)"

overfor. Politidirektoratet avventer derfor å ta stilling til denne anbefalingen inntil arbeidet er ferdigstilt, og det eventuelt er identifisert konkrete avklaringsbehov og-/eller anbefalinger om utvikling av lovverket for politiets og PST sitt forebyggende arbeid.

53 Kunnskaps- og kompetanseløft i det forebyggende arbeidet

53.2 Et tverrsektorielt studieemne for dem som jobber med forebygging av radikaliserings og ekstremisme

Politidirektoratet støtter utredningen beskrivelser av behov for kurs- og studietilbud for personer som jobber med forebygging av radikaliserings og ekstremisme. Et nytt studieemne innen fagfeltet er utviklet av Politihøgskolen, med søknadsfrist i 2024 og oppstart våren 2025. For øvrig støtter Politidirektoratet kommisjonens anbefaling om et tverrsektorielt studieemne. Det bemerkes imidlertid at OsloMet allerede tilbyr dette¹⁸.

53.4 Forebygging av ekstremisme og radikaliserings i en digital tidsalder

Politiet har et svært vidt samfunnsoppdrag, hvor også tilstedeværelse på - og bruk av internett er sentralt i det daglige arbeidet. Politidirektoratet støtter kommisjonens beskrivelse av at både voksne og barn i større grad enn tidligere lever sine liv på nett, og behovet for at de som arbeider med forebygging kan forstå hva som skjer i borgernes digitale liv.

53.4.1 Oppsøkende og forebyggende arbeid på nett

Kommisjonens anbefaling om at det opprettes et utvalg for utredning av oppsøkende og forebyggende arbeid på nett for politiet og kommunene favner utfordringer og temaer som er relevante utover arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme. En eventuell utredning av politiets og kommunenes oppsøkende/forebyggende arbeid på nett bør derfor innrettes med dette for øyet, og favne arbeidet-, utfordringer og problemstillinger i et videre perspektiv enn kun knyttet til arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme.

Anbefalingen støttes under disse forutsetningene.

54 Bedre ivaretagelse av og medvirkningsmuligheter for utsatte grupper

Politidirektoratet støtter kommisjonens beskrivelser av viktigheten av at utsatte grupper ivaretas av politiet og av PST, og at det sikres medvirkning fra disse i arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme. Det er fremmet tilsvarende anbefalinger i 25. juni-evalueringen¹⁹. Politidirektoratet og PST har samarbeidet tett om oppfølging av evalueringen, herunder rapportens anbefaling om tettere oppfølging og dialog med trussel-utsatte grupper.

54.1 Politiet og PST i møte med trusselutsatte grupper

Politidirektoratet støtter kommisjonens anbefalinger om at politiet og PST må jobbe kontinuerlig for å heve kompetansen og tilegne seg kunnskap om utsatte grupper og deres situasjon i et skiftende trusselbilde. Politiet vil også i det følgende fortsette arbeidet som beskrives under pkt. 54.

Politidirektoratets mål er at dialogarbeidet styrkes og videreutvikles både nasjonalt og i det enkelte politidistrikt. Det er gjennomført en rekke dialogmøter på nasjonalt nivå, og det er også gitt føringer ut til politidistriktene om gjennomføring av dialogmøter med trussel-utsatte grupper/minoriteter. Dialogmøter er også gjennomført av Politidirektoratet og PST i fellesskap. Dialogmøter bidrar til viktig kunnskaps- og

¹⁸ Se <https://student.oslomet.no/studier/-/studieinfo/emne/UTVKR6000/2024/H%C3%98ST>

¹⁹ Se <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2023/06/08/evalueringsrapport-etter-25.-juni/>

erfaringsbygging, og vil også fremover bygges videre på med formål om blant annet å bedre nå trussel-utsatte grupper/minoriteter.

Kompetanseheving knyttet til mangfold er et satsningsområde som er nedfelt i politiets handlingsplan for mangfold, dialog og tillit²⁰, og hvor det rapporteres særskilt i politiets årsrapport (som særskilt vedlegg).

54.2 Innsats mot hatkriminalitet

Kommisjonens anbefalinger om at politiets forsterkede innsats for forebygging av hatkriminalitet fortsetter og at lokalt politi må bruke kompetansen til det nasjonale kompetansemiljøet i behandlingen av saker om hatkriminalitet er i samsvar med gjeldende satsing på feltet²¹. Det samme gjelder anbefalingen om at støttesentrene for kriminalitetsforebygging øker sin kompetanse på hatkriminalitet og gjøres kjent blant trussel-utsatte grupper.

Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet skal bidra til å heve politidistriktenes kompetanse og kan veilede i konkrete saker. Kompetansen skal omfatte ulike deler av politiets arbeid; forebygging, etterretning, dialog og tillitsskapende arbeid, etterforskning og påtalebehandling. I løpet av 2023 har nasjonalt kompetansemiljø gjennomført opplæring i alle politidistrikt. Opplæringen har hatt som siktemål å favne alle sider av politiets arbeid, som forebygging, etterretning, dialog og tillitsskapende arbeid, etterforskning og påtalebehandling. Det legges også til at det i budsjettet for 2024 er tildelt midler til nasjonalt kompetansemiljø for å styrke arbeidet ytterligere.

Politidirektoratet støtter også kommisjonens anbefaling om at støttesentrene for kriminalitetsutsatte gjøres bedre kjent. Det arbeides kontinuerlig med dette. Blant annet er det gitt informasjon om sentrene i dialogmøter med trussel-utsatte grupper/minoriteter.

Kommisjonens anbefaling om nasjonal handlingsplan mot hatkriminalitet retter seg mot politisk nivå. Politidirektoratet vil likevel fremheve at det allerede finnes en rekke ulike handlingsplaner som på ulike måter også favner tiltak knyttet til hatkriminalitet. Det er for øvrig sentralt at en eventuell handlingsplan sikrer innsats fra flere sektorer på området, og ikke kun innsats fra justissektoren.

Andre bemerkninger

Fokus på terrorfinansiering er viktig i arbeidet med å forebygge radikaliserings og ekstremisme, og forhold knyttet til terrorfinansiering kunne med fordel vært omhandlet i større grad i utredningen.

Det vises i denne sammenhengen til Økokrim sitt høringssvar, hvor det blant annet beskrives at avskjæring av økonomisk støtte til terrorgrupper kan vanskeliggjøre rekruttering- og radikaliserings av nye medlemmer. Det vises videre til at terrorfinansiering utfordrer rettsstatens prinsipper, og at forebygging og bekjempelse av terrorfinansiering er avgjørende for å sikre en tryggere, mer rettferdig og stabil verden.

Terrorfinansiering fremheves i større grad i Meld. St. 15 (2023–2024) Felles verdier – felles ansvar (styrket innsats for forebygging og bekjempelse av økonomisk kriminalitet).

²⁰ Politidirektoratet (2022). *Mangfold, dialog og tillit: Handlingsplan for politiets arbeid (2022.2025)*. <https://www.politiet.no/om-politiet/dokumenter-strategier-og-horinger/strategier-og-planer/>

²¹ Det bemerkes at hatkriminalitet også er blant saksfeltene som skal gi prioritet etter Riksadvokatens rundskriv om mål og prioriteringer

Dette anbefales at det sees hen til dette i det videre arbeidet med oppfølgingen av utredningen.

Avslutningsvis vises det til Politidirektoratets innledende bemerkninger om at utfordringsbildet til grunn for temaene som behandles i utredningen er komplekst, og at det i utviklingsarbeidet derfor må sees hen til problemstillinger, utviklingsbehov og pågående arbeider innen også andre samfunns- og utfordringsområder. Her er plikt til samhandling og handlingsrom for deling av opplysninger mellom offentlige etater sentralt. Av disse grunner bør strategiske, organisatoriske og juridiske utviklingstiltak utformes mer generisk enn hva kommisjonens mandat har gitt rom for.

Politidirektoratet ser frem til å bidra i det kommende arbeidet med stortingsmelding.

Med hilsen

Bjørn Eirik Vandvik
Avdelingsdirektør

Birgitte Staib Østebrøt
Saksbehandler

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - Vest politidistrikt
Høringsinnspill - Sør-Øst politidistrikt
Høringsinnspill - Øst politidistrikt
Høringsinnspill - Kripos
Høringsinnspill - Agder politidistrikt
Høringsinnspill - Møre og Romsdal politidistrikt
Høringsinnspill - Økokrim
Høringsinnspill - Sør-Vest politidistrikt

Kopi:

Anne Talsnes



Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
24/53351-2

Vår referanse:
24/60001 - 2

Sted, dato:
Bergen, 13.05.2024

Høring - Ekstremismekommisjonens NOU 2024:3 Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet

Det vises til brev fra Politidirektoratet av 14.3.24 hvor det bes om høringsinnspill på Ekstremismekommisjonens utredning, og da med særskilt fokus på dens kapittel IX. Vest politidistrikt har satt seg godt inn i vurderinger og anbefalinger i kap IX, og den samlede tilbakemeldingen fra Vest politidistrikt er at Ekstremismekommisjonens vurderinger og anbefalinger tiltres.

Det kommenteres at det er en meget god rød tråd i anbefalingene. De organisatoriske anbefalingene med et nasjonalt senter for innsats mot radikaliserings og voldelig ekstremisme til regionale og lokale samarbeidsstrukturer, legger et godt grunnlag for en organisatorisk styrking av det forebyggende arbeidet. Da det inkludert i de organisatoriske anbefalingene er inntatt anbefalinger knyttet til økt mulighet for å dele ellers taushetsbelagt informasjon, etter foretakelse av gode forholdsmessighetsvurderinger, og videre et eget vurderingsverktøy, gjør også at det forebyggende arbeidet får et løft hvor det gis bedre vilkår for det forebyggende arbeidet.

Hva gjelder å operasjonalisere anbefalingene vil det, som Ekstremismekommisjonen foreslår, være naturlig at radikaliseringskontakten fra politiets fellesenheter deltar i de regionale samarbeidsarenaene mens det i de lokale samarbeidsarenaene vil være politikontakten som er nærliggende representant fra politiet, eller den lokale radikaliseringskontakten hvor det er opprettet slik funksjon. Ekstremismekommisjonen fremmer også egne anbefalinger hva gjelder kunnskapsløft som må ses i sammenheng med ovennevnte anbefalinger og som parallelt drar i positiv retning.

Et fagutviklingsapparat i henhold til politiets tjenestemodell som også tar opp i seg politiets radikaliseringskontakter, samt tydeliggjøring av roller og ansvar mellom PST og politiet, tiltres.

Vest politidistrikt tiltrer videre kommisjonens anbefaling om at det opprettes en nasjonal veiledningstjeneste i fall det ikke blir opprettet et nasjonalt senter. En nasjonal

veiledningstjeneste vil kunne bidra til å senke terskelen for at publikum tar kontakt og får råd og hjelp til håndtering av bekymringer. Det igjen vil bidra til økt mulighet til å være i forkant.

Pkt. 52.3. Anbefalinger om enkelte sentrale aktører

Til pkt. 52.3.1 – Politiet og PST

Rettslig grunnlag for forebyggende samtaler

I pkt. 52.3.1. tar kommisjonen til orde for å klargjøre det rettslige grunnlaget for politiets forebyggende samtaler for personer over 18 år og barn som ikke omfattes av politiloven § 13 fjerde ledd. Vest politidistrikt støtter forslaget.

Riksadvokaten peker i "Retningslinje for politiavhør av barn og særlig sårbare personer som mistenkt i straffesaker" pkt. 4.6. på at politiets bekymringssamtaler som hjemles utenfor reglene om etterforskning og har et annet formål, ikke er å anse som etterforskning. Om grensedragningen vises særlig til Riksadvokatens rundskriv del II nr. 3/1999 om etterforskning, pkt. 3.

Riksadvokaten understreker at det må tilstrebes et tydelig skille mellom samtaler i etterforskningsøyemed og andre samtaler politiet har med barn, og at en bekymringssamtale som regel må gjennomføres i ettertid av politiavhøret og fortrinnsvis av andre enn de som har tatt avhøret.

En "forebyggende samtale" som ikke gjennomføres som del av en etterforskning, har et annet formål, og må eventuelt ha eget hjemmelsgrunnlag.

Forskerne John Reidar Nilsen og Tatanya Valland¹ kritiserer i en nylig utgitt artikkel en oppfatning om at politiet i "det godes tjeneste" kan tillate seg det meste som ikke er forbudt i kraft av "alminnelig handlefrihet". I artikkelen peker de på legalitetsprinsippets betydning som en konstitusjonelt forankret forbudsnorm, og at *"manglende bevissthet knyttet til legalitetsprinsippets betydning som forbudsnorm kan [i lys av våre drøftelser] ses på som fravær av bevissthet om menneskerettighetenes betydning som konstitusjonelle skranker for politiets myndighetsutøvelse."*

Vest politidistrikt mener det er viktig å få avklart hva som er det rettslige grunnlaget for politiets forebyggende samtaler, og hvilken rekkevidde en slik hjemmel eventuelt har.

Med hilsen

Kari Marie Kjellstad

Politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

¹ John Reidar Nilsen og Tatanya Valland "Den edle hensikt – Vår tids generalfullmakt" i Tidsskrift for strafferett nr. 1/2024.

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vik
0125 OSLO

Deres referanse:
24/53351-2

Vår referanse:
24/53362 - 3

Sted, dato:
Oslo, 06.05.2024

Høringsuttalelse NOU 2024:3 Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet

Det vises til høringsbrev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 7. mars 2024 samt brev fra Politidirektoratet (POD) av 14. mars 2024 med svarfrist til direktoratet innen 6. mai 2024.

Kommisjonen gir fire konkrete anbefalinger som direkte gjelder politiet. Det foreslås et fagutviklingsapparat for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme i politiet, en klargjøring av ansvarsforholdene mellom politiet og Politiets sikkerhetstjeneste (PST) på dette området, en klargjøring av hjemmelsgrunnlaget for forebyggende samtaler og at det nedsettes et utvalg for å vurdere oppsøkende og forebyggende arbeid på nett.

Utredningen er omfattende og det er mange av anbefalinger som gis som vil ha eller kan få ha betydning for politiet utover de de fire overnevnte. Kripos vil imidlertid primært kommentere disse fire anbefalingene.

Kripos støtter kommisjonens anbefaling om at Justis- og beredskapsdepartementet klargjør ansvarsfordelingen mellom PST og politiet i saker som gjelder voldelig ekstremisme. Etter vår oppfatning er denne ansvarsfordelingen uklar på flere områder, blant annet som en følge av at opprettelsen av POD medførte et organisatorisk skille mellom PST og det øvrige politiet som i liten grad var konsekvensutredet. Behovet for klargjøring kan illustreres ved kommisjonens beskrivelse på side 215 punkt 2.5.1, som i beste fall er uklar. En klargjøring er nødvendig, men bør ikke ensidig se på ansvarsfordelingen mellom PST og politiet, men også på organisatoriske forhold. Et eksempel er hvorfor man skal ha en både praktisk og prinsipiell annen løsning på denne ansvarsfordelingen i Oslo politidistrikt enn i landet for øvrig. Videre bør man se på ansvarsfordelingen mellom politiet (inkludert PST) og E-tjenesten. Ansvarsfordelingen her beror fortsatt i stor grad på hva som er innenlands og utenlands. Dette er et kriterium som, i lys av dagens globalisering og teknologiske utvikling, generelt sett er foreldet og i forhold til radikalisering åpenbart uhensiktsmessig.

Når det gjelder forslaget om å opprette et eget fagutviklingsparat for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme er Kripos skeptisk. Vi synes forslaget er uklart, både i innhold og begrunnelse.

Forslaget synes hovedsakelig begrunnet i at det er store forskjeller i hvordan ordningen med radikaliseringskontakter er organisert og praktisert i de ulike politidistriktene. Dette er imidlertid ikke særegent for dette området. Gjennomgående er det store forskjeller mellom distriktene. Ofte er det også gode grunner til forskjellene, nettopp fordi distriktene er ulike. Samtidig finnes det også mange tilfeldige, uhensiktsmessige og uønskede forskjeller.

Vi tror likevel ikke løsningen er å opprette et eget fagutviklingsapparat innen dette området. Generelt sett har politiet store og økende utfordringer i forhold til fragmentert ansvar og oppgaveløsning. Forebygging krever blant annet et troverdig og funksjonelt samvirke med andre myndigheter og lokalsamfunn, noe som vanskelig lar seg etablere og opprettholde på spesifikke fagområder. Et eget fagutviklingsapparat for dette området vil innebære en ny aktør, med ulike grensesnitt mot både andre fag- og metodeutviklingsmodeller i politiet og mot det foreslåtte nasjonale senter for innsats mot radikalisering og voldelig ekstremisme. Vi kan ikke se at det er noe særskilt behov for fag- og metodeutvikling spesifikt inn mot dette området, men antar at dette feltet best ivaretas ved den generelle fagutvikling og at arbeidet på dette området drives gjennom linjen og allerede etablerte funksjoner som politikontakter, radikaliseringskontakter, politiets nettpatruljer mv.

Dersom man likevel ønsker en slik løsning, vil vi påpeke behovet for en nærmere utredning av dette apparatets oppgaver og funksjon. Herunder må det vurderes om ansvaret for et slikt apparat skal ligge i linjen til POD eller til PST. Dersom det skal ligge hos POD, er det neppe hensiktsmessig å legge annet enn et overordnet ansvar som fagmyndighet på direktoratsnivå, mens den praktiske fagutvikling bør skje i politidistrikt eller særorgan.

Kripos støtter forslaget om en klargjøring av det rettslige grunnlag for forebyggende samtaler. Kripos oppfatning er at politiet, som alle andre i kraft av den alminnelige handlefriheten, må kunne ta kontakt med folk og at en videre samtale som skjer på frivillig basis ikke krever hjemmel i lov. Når vi likevel støtter dette forslaget er det fordi vi erfarer at spørsmålet oppfattes uklart. Sentrale spørsmål som bør avklares nærmere er blant annet hvordan sikre at samtaler med politiet skjer etter et reelt informert samtykke samt grensedragnings mellom forebygging og etterforskning, herunder ivaretagelse av selvinkrimineringsvernet. Hvorvidt en slik klargjøring resulterer i forslag om lov- eller forskriftsregulering er etter vårt syn et åpent spørsmål.

En klargjøring av hjemmelsgrunnlaget for forebyggende samtaler henger godt sammen med kommisjonens forslag om en utredning om oppsøkende og forebyggende arbeid på nettet.

Som det vises til i boks 25.2 i kommisjonens rapport var et av tiltakene i regjeringens handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme fra 2014 å styrke politiets tilstedeværelse på internett. Kripos fikk oppgaven med å etablere et tipsmottak på nett for politiet. I tillegg fikk Kripos oppdraget med å drifte en gruppe for å styrke politiets forebyggende arbeid mot radikalisering og voldelig ekstremisme på internett, i tillegg til å ha det nasjonale fagansvaret for nettpatruljering som metode.

I dag er arbeidet på Kripos innen porteføljen knyttet til å motta, berike og vurdere informasjon som tilflyter oss via tipsportalen på politiet.no. Informasjon som anses som rapporteringsverdig til politidistriktene og PST tilgjengeliggjøres via politiets etterretningssystem Indicia.

Beriking av innkommende tips vil i mange tilfeller dreie seg om personrettede undersøkelser som har et sterkt grensesnitt mot etterforskning. Politiets handlingsrom er begrenset når det er snakk om å undersøke forhold rundt konkrete personer/grupper og deres handlinger. Det kan derfor stilles spørsmål ved om politiet har et hensiktsmessig hjemmelsgrunnlag til å utføre slike undersøkelser utenom etterforskning.

Det bemerkes at slike undersøkelser er en del av PST sine primære oppgaver, som PST utfører ved å benytte særskilt hjemlede metoder. Sentralt i PST sitt arbeid står blant annet innsamling av informasjon og vurdering av personer og grupper som kan utgjøre en trussel, utarbeidelse av analyser og trusselvurderinger samt etterforskning og andre operative tiltak mot slike.

Det er etter vår oppfatning en så nær sammenheng mellom de tre forslagene - om klargjøring av ansvarsforholdene mellom politiet og PST, klargjøring av hjemmelsgrunnlaget for forebyggende samtaler og at det nedsettes et utvalg for å vurdere oppsøkende og forebyggende arbeid på nett - at disse bør vurderes utredet sammen. Eventuelt bør de to første utredes først fordi de vil være en viktig premiss for det tredje.

Kripos støtter også forslaget om en forskriftsregulering av informasjonsdeling etter forvaltningsloven. Kommisjonen påpeker at det i Norge er større uklarhet knyttet til regelverket om informasjonsdeling og forholdet til forvaltningsmessig taushetsplikt mellom relevante aktører enn i våre naboland. Et stykke på vei vil tiltak i form av opplæring og veiledning kunne avhjelpe dette, men det er vår klare oppfatning at det ikke bare dreier seg om et uklart regelverk, men at det rettslige grunnlaget for informasjonsdeling faktisk er mer begrenset i Norge enn i andre land. Dette gjelder ellers sammenlignbare naboland som er bundet av de samme EU-baserte personverndirektiver som oss. For politiets del er forholdet at vi gjennom politiregisterlovgivningen har gode rammer for å gi fra oss informasjon, men opplever at andre aktører har unødige begrensninger i adgangen til å dele informasjon med politiet. Dette gjelder for øvrig ikke bare på dette området, men også i forhold til annet tverretatlig samarbeid, eksempelvis i forhold til arbeidslivskriminalitet. Kripos vil derfor foreslå at det vurderes å gi forskriften et bredere anvendelsesområde enn det foreliggende forskriftsutkastet. Dette bør utredes nærmere.

I forhold til det konkrete forslaget til forskrift stiller vi spørsmål ved sammenheng mellom forslagets § 4 første og annet ledd, idet første ledd litra d synes overflødig i lys av annet ledd. Vi kommenterer ellers ikke dette forskriftsforslaget nærmere nå, da vi legger til grunn at det eventuelt vil komme på ordinær høring.

Med hilsen

Ketil Haukaas

assisterende sjef Kripos

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:

Vivi Opdal
seniorrådgiver



Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Deres referanse:

Vår referanse:
24/59503 - 2

Sted, dato:
Kristiansand, 06.05.2024

Høring - Ekstremismekommisjonens NOU 2024:3 Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet

Det vises til deres brev av 14.03.24 med frist for å komme med innspill til 06.05.24.

Det er bedt om at innspillene fra distriktet særlig rettes mot kommisjonens vurderinger og anbefalinger av relevans for politiet (utredningens del IX). I Agder politidistrikts høringssvar vil man derfor legge særlig vekt på kommisjonens vurderinger og anbefalinger som er relevant for politiet. Høringssvaret deles kategorisk inn i anbefalinger skissert under (tallene henviser til kapitlene i NOU):

52. Bedre organisering og mer forpliktende samarbeid

52.1 Nasjonale nysatsinger

52.1.1 Et nasjonalt senter for innsats mot radikaliserings og voldelig ekstremisme

Agder politidistrikt stiller seg bak anbefalingen om et nasjonalt senter for innsats mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, og ser fordeler ved at et slikt senter blir lagt utenfor Oslo. NOU-ens anbefaling peker på norske kommuners forskjeller i utfordringsbilde, kompetanse og tilnærming til arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Erkjennelsen av behovet for et slikt kontaktpunkt var en av årsakene til at Plattform – Norsk institutt for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme, ble etablert i 2016. Plattform, som er et unikt samarbeid mellom politi, kommuner og forskning er et tverrinstitusjonelt fagmiljø bestående av en interkommunal stilling som representerer Agders 25 kommuner, en forsker fra ARKIVET freds- og menneskerettighetssenter og Agder politidistrikts radikaliseringskoordinator. Plattform har kompetanse og erfaring med å bistå kommuner og andre i førstelinjen med opplæring, støtte, råd og veiledning – ikke minst å hjelpe kommunene med å utforme målrettede og effektive strategier for forebygging både regionalt og lokalt. Plattform er i gang med å etablere formelle og uformelle samarbeid med ulike utdanningsinstitusjoner. Deriblant C-rex og UIA. Per i dag benyttes flere forskere knyttet til ulike forskningsmiljøer på fagdager, konferanser og seminarer i regi av Plattform.

Som et knutepunkt i Agder vil Kristiansand kommune kunne være et sentralt sted å plassere et nasjonalt senter for innsats mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Med god infrastruktur, en by med universitetsstatus, freds- og menneskerettighetssenter som blant annet har ansvar for Dembra på Sørlandet, og herunder er en by og landsdel med lang historikk for samarbeid på feltet. Sammen med landsdelens særlige utfordringer knyttet til levekår og historie med høyreekstremisme vil Kristiansand kommune være en naturlig plassering for et slikt nasjonalt senter.

52.1.2 En nasjonal veiledningstjeneste ved bekymring for radikaliserings

Agder politidistrikt stiller seg bak kommisjonens anbefaling om en nasjonal veiledningstjeneste. Dette er noe det utvilsomt er behov for. I møte med kommuner og andre aktører som har en sentral del av forebyggingsarbeidet, blir politiet kontaktet i mangel av en nasjonal veiledningstjeneste. Fordi det er politiet man kontakter kan dette medføre at flere vegrer seg fra å melde inn sin bekymring i frykt for hvilke konsekvenser det vil ha for personen og/eller relasjonen til den bekymringen gjelder.

52.2 En forpliktende samhandlingsmodell

52.2.1 Kommunens mandat og kontaktpunkt for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme

Agder politidistrikt støtter kommisjonens anbefaling om at det etableres et kontaktpunkt for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme i alle kommuner. Det vil være nødvendig å fastsette kontaktpunktet i lov, slik at ansvaret har en nødvendig forpliktelse. Dette vil bidra til et mer tilrettelagt samarbeidsfora hvor kommune, politi og andre aktører lettere finner hverandre.

52.2.2 Lokale og regionale samarbeidsarenaer

Kommunene bør inngå i en forpliktende samarbeidsstruktur for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Dette punktet mener vi har sammenheng med punktet over. Kommunene er ulikt organisert, og det vil være fornuftig at flere kommuner slår seg sammen og danner ulike regionale samarbeidsarenaer, slik som eksempelvis Plattform har bidratt til i Agder.

Vi ser også behovet for at det etableres lokale samarbeidsarenaer, men at disse også inkluderer forebygging opp mot personer som utfordrer samfunnsvernet i stort da dette stadig blir mer aktuelt å snakke om i kommune, helse og politi – samarbeidet.

52.2.3 Informasjonsdeling

Agder politidistrikt stiller seg bak kommisjonens anbefalinger om at Justis- og beredskapsdepartementet oppdaterer veilederen om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen, til å omfatte særlige spørsmål knyttet til det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. En slik oppdatering kombinert med kurs og opplæring i reglene om taushetsplikt og informasjonsdeling vil kunne bidra til større trygghet hos de ulike etatene på dette feltet. Det vil også være en stor fordel at dette kommer som et nasjonalt tiltak, slik at aktører som skal samarbeide på feltet har tilgang til lik informasjon.

Agder politidistrikt stiller seg videre bak kommisjonens anbefalinger om at det fastsettes en forskrift om deling av taushetsbelagt informasjon i det forebyggende arbeidet.

Det nevnes kun forvaltningsloven, men ingen spesiallover. Alle etater har sine spesiallover, eksempelvis politiregisterloven, lov om sosiale tjenester, opplæringslova, barnevernsloven, helseloven med videre, som går foran bestemmelsene i forvaltningsloven. Det betyr at politiregisterloven kapittel 5. og 6. gir utvidede regler for deling av informasjon under gitte vilkår. Mens andre spesiallover begrenser informasjonsdelingen i forhold til forvaltningsloven.

Politiet kan eksempelvis dele informasjon for å avverge og forebygge lovbrudd, jf. politiregisterloven § 27 1. og 2. ledd. Vi kan dele informasjon i et kriminalitetsforebyggende øyemed når vi har et formalisert samarbeid med aktørene (private og offentlige) for å forebygge kriminalitet, jf. politiregisterloven § 27 3. ledd. Og vi kan også dele informasjon i andres interesse for å fremme deres oppgaver eller hindre at de utøver virksomheten på en uforsvarlig måte.

Agder politidistrikt støtter at alle etatene burde ha en felles bestemmelse som omfatter tverretattlig samarbeid i slike saker, og andre aktuelle saker, eksempelvis i trusselsporet eller arbeidet med mindreårige med videre, slik Danmark har fått til med sin rettspleielov § 115.

Vi mener det bør formuleres et lovverk som er mer generelt. Eksempelvis at noe utgjør en fare/truer samfunnsvernet, uavhengig av motivasjon.

52.2.4 Vurderingsverktøy

Agder politidistrikt støtter kommisjonens anbefaling om et felles vurderingsverktøy, og mener et felles risikovurderingsverktøy bør inneholde elementer på flere nivå:

1. Identifisering av bekymringsfull atferd inkludert kommunikasjon:

Her kan man bygge på AVRT av Hart, Watt, Rypdal & Hoff), samt Trap-18 – proximal warning behaviors.

2. Vurdering:

Her bør det være element knyttet til "pathway modellen" for å sikre nødvendig inngripen dersom intensjon / kapabilitet og handlingsrom er tilstede, vurdering av sårbarheter (for å sikre tiltak) og et element av å vurdere påvirkningsfaktorer på flere nivå (her vil verktøyet MLG – Multi Level Guidelines fra Stephen Hart m.fl. være et viktig element).

3. Håndtering:

Se hen til "Threat Assessment and Management Strategies (Calhoun & Weston) og "International handbook of Threat assessment" av R. Meloy og J. Hoffman.

52.2.5 Reintegrering

Agder politidistrikt stiller seg bak anbefalingen om at personer som kan radikalisere andre må prioriteres i det forebyggende og reintegrerende arbeidet. I forlengelse av dette bør det vurderes om dette er noe man kan ta inn i lovverket slik at politiet og øvrige myndigheter gis nødvendige verktøy, eksempelvis inngrepshjemler.

52.3 Anbefalinger om enkelte sentrale aktører

52.3.1 Politiet og PST

Fagutviklingsapparat for politiets radikaliseringskontaktordning:

Agder politidistrikt støtter anbefalingen om at det opprettes et eget fagutviklingsapparat for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme med Politidirektoratet som øverste fagansvarlige.

Kommisjonen, i likhet med rapporten "Evaluering av politiets radikaliseringskontaktordning", peker på behovet for et fagutviklingsapparat for politiets radikaliseringskontakter. Dette vil være svært viktig å få på plass og vil ha stor betydning for hvordan fagfeltet forvaltes innad i de ulike politidistriktene. Skal politidistriktene ha mulighet til å arbeide for en felles arbeidsmetodikk internt i politidistriktet, men også på tvers av politidistrikter, er det et stort behov for et tydelig fagforvaltningsorgan.

Tydeliggjøre roller og ansvar i PSTs og politiets forebyggende arbeid:

Agder politidistrikt støtter videre kommisjonens anbefaling om at Justis- og beredskapsdepartementet klargjør ansvarsfordelingen mellom PST og politiet i saker som gjelder voldelig ekstremisme. Videre er Agder politidistrikt enig i at politiets rolle går ut over å være etterretningsstøtte. Kommunen bør likevel gis et større ansvar og mandat når det kommer til oppfølging og koordinering av det forebyggende arbeidet. Tettere samarbeid og tydelige rammer vil ha betydning for det forebyggende arbeidet.

Rettslig grunnlag for forebyggende samtaler:

Agder politidistrikt støtter kommisjonens anbefaling om at Justis- og beredskapsdepartementet klargjør hjemmelsgrunnlaget for forebyggende samtaler med voksne og barn som ikke omfattes av politiloven § 13 4.ledd. Samt at det også utarbeides en veileder for bruk av forebyggende samtaler.

Dette er særdeles viktig og noe som har vært etterspurt i flere år.

Blant annet gjøres trusselvurderinger basert på hvilken informasjon politiet til enhver tid har tilgjengelig. Informasjon politiet får kan gi politiet en mulighet til å oppsøke personer som utviser atferd som gir bekymring for at denne personen kan være til fare for andre. Dette vil være et viktig virkemiddel både for å kunne avdekke behov for hjelp eller assistanse, til denne eller andre personer.

En del forebyggende samtaler er derfor ikke lovregulert, og det er ikke satt terskler for når det kan/bør/ eller skal gjennomføres. Avklaringer om hjemmelsgrunnlag må løftes opp på et politisk og strategisk nivå, slik at vi ivaretar rettssikkerheten på en god måte.

52.3.2 Kriminalomsorgen

Agder politidistrikt støtter anbefalingen om at Justis- og beredskapsdepartementet gir tydelige føringer om at kriminalomsorgen skal prioritere forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Det vil være viktig at kriminalomsorgen har nok ressurser til å gjennomføre kompetanseheving og andre relevante tiltak.

52.3.3 NAV

Agder politidistrikt støtter anbefalingen om at arbeids- og inkluderingsdepartementet sørger for at Nav får økt bevissthet og kompetanse om sin rolle i det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. I dag opplever Agder politidistrikt at det kommer flere henvendelser fra Nav med ønske om at det gjennomføres fagdager og fagsamlinger for avdelinger som er tett på brukerne. Dette vitner om en erkjennelse av at det er behov for fenomenkunnskap og kompetanse knyttet til fagfeltet og at politiet i stor grad blir oppfattet som den etaten med spisskompetanse på feltet.

Nav er en viktig ressurs og må ha en tydelig posisjon i det forebyggende arbeidet rettet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.

52.4 Internasjonalt samarbeid

Samarbeid på tvers av nasjoner vil være svært viktig i tiden fremover. Vi drar allerede nytte av de ulike samarbeidsforaene politidistriktet er representert i, gjennom blant annet Kristiansand kommune, Arendal kommune og Plattform. Eksempel på dette er Nordic Safe Cities. Her treffer vi førstelinja i andre nordiske land hvor vi kan inspirere og bli inspirert av ulike måter å arbeide på. I tillegg vil erfaringer andre nordiske land gjøre seg, kunne være nyttig å få kunnskap om og lære av. Internasjonale trender og fenomener forflytter seg raskt mellom landegrensene, noe som gjør internasjonalt samarbeid særlig viktig.

53. Kunnskaps- og kompetanseløft i det forebyggende arbeidet

Agder politidistrikt støtter kommisjonens anbefalinger vedrørende et kunnskap- og kompetanseløft i det forebyggende arbeidet. Både når det gjelder mer forskning og stabile rammevilkår, men også når det kommer til hvilke forskningsbehov som vil ligge til fremtiden. Politiet er opptatt av å jobbe kunnskapsbasert og det vil til enhver tid være nødvendig med oppdatert kunnskap og forskning på fagfeltet. Kommisjonen viser til viktigheten av samhandling mellom forskning og praktikere. Dette er noe vi mener bør etterstrebes da forebygging av ekstremisme krever oppdatert kunnskap, kontinuerlig over tid.

53.2 Et tverrsektorielt studieemne for dem som jobber med forebygging av radikaliserings og ekstremisme

Agder politidistrikt er enige i kommisjonens anbefaling om et tverrsektorielt studieemne for dem som jobber med forebygging av radikaliserings og ekstremisme. Et slikt studieemne vil kunne gi ulike aktører i førstelinjen en felles forståelse for fagfeltet, men også for hverandres roller og ansvar. Flere evalueringsrapporter etter ulike terrorhendelser peker på etatene som ikke fant hverandre. Legges det til rette for et tverrsektorielt studieemne og knytter dette opp mot en relevant forskningsinstitusjon, eksempelvis Universitetet i Agder, samt det nasjonale senteret for innsats mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, vil man ha bedre forutsetninger for å lykkes med forebygging.

53.3 Styrket kompetanse hos ansatte i skolen

Agder politidistrikt stiller seg bak anbefalingen om at kompetansehevende tilbud innen forebygging av radikaliserings og ekstremisme gjøres systematisk tilgjengelig for ansatte i skolen. Mange av bekymringene knyttet til radikaliserings og voldelig ekstremisme kommer fra lærere og sosialarbeidere på skolen. De er tett på barn og unge, og vil kunne fange opp bekymringsverdige holdninger og adferd tidlig. Fenomenkunnskap og kunnskap om hvordan å forholde seg til vanskelige temaer vil kunne bidra til at lærere blir sikrere på hvordan de skal forholde seg til barn og unge med kontroversielle ytringer og holdninger. Styrket kompetanse vil også kunne gjøre ansatte i skolen tryggere på hvem, hva, når og hvor de skal henvende seg ved behov for veiledning og råd i enkelte saker.

53.4 Forebygging av ekstremisme og radikalisering i en digital tidsalder

Agder politidistrikt støtter kommisjonens anbefaling om behovet for kunnskap og kompetanse hos myndighetene når det kommer til forebygging av ekstremisme og radikalisering på internett.

Kommisjonen trekker frem kildekritikk og nettsider som tek.no og faktisk.no.. Agder politidistrikt savner en konkretisering av hvordan dette eksempelvis kan implementeres i skolen. Det hadde vært fornuftig at disse aktørene hadde laget innhold i sosiale medier som kunne vært delt på plattformene Tik-tok og Snapchat. Barn og unge vil da kunne få informasjon om kildekritikk på de samme plattformene hvor ungdom befinner seg, og hvor de også mottar "fake news". Finansiering av betalt plassering bør vurderes slik at innholdet blir prioritert og lett tilgjengelig på ulike SoMe-plattformer. Innholdet bør også vekke interesse for målgruppen og være godt laget.

53.4.1 Oppsøkende og forebyggende arbeid på nett

Agder politidistrikt støtter kommisjonens anbefaling om at det settes ned et utvalg som skal utrede oppsøkende og forebyggende arbeid på nett for politiet og kommunene. Vi må erkjenne at skille mellom det digitale og det fysiske rommet viskes vekk, og at internetts rolle og ulike SoMe-plattformer aldri har vært mer aktuelt. Når internettbaserte arenaer pekes på som steder hvor unge radikaliseres og kommer i kontakt med destruktive nettverk, er det viktig at kommunen og politiet også er tilstede her.. Dette må dog gjøres innenfor rammene av offentlige myndigheters handlingsrom, deriblant ivaretagelse av personvernreglementet.

Utvalget bør i sin utredning også inkludere ressursbruk og økonomiske hensyn, da det i dag er få eller ingen Nettpatruljer som aktivt oppsøker og patruljerer på nett. Et annet moment vil være utredning knyttet til lovverk og hva politiets Nettpatruljer og kommunen har juridiske muligheter til.

53.4.2 Gjennomføring av og tilsyn med EUs forordning om digitale tjenester i Norge

Agder politidistrikt er enig med kommisjonen i at EUs forordning om digitale tjenester (Digital Services Act, DSA) kan være et viktig steg i riktig retning for å begrense spredning av ekstremistisk innhold på digitale plattformer og ansvarliggjøre plattformsselskapene.

Dette er også en måte å ansvarliggjøre andre aktører i det forebyggende arbeidet.

Man støtter derfor kommisjonens anbefaling om at Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet prioriterer gjennomføringen av EUs forordning om digitale tjenester i Norge og sikrer at organet som utpekes som tilsynsmyndighet, tildeles midler og personellressurser til å etablere et solid fagmiljø.

53.4.3 Legalitetskontroll av nye overvåkningsmuligheter

Som kommisjonen nevner gir teknologisk utvikling nye muligheter for organene som skal ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser. Dette gjelder også i det forebyggende arbeidet. Med vide hjemler er det avgjørende at man har gode kontrollmuligheter. Enkeltpersoners rettssikkerhet og personvern må bli ivarettatt.

Agder politidistrikt støtter derfor kommisjonens anbefaling om at ansvarlige departementer må ha kompetanse og arbeide raskere for å sikre at regelverket for forebygging av voldelig ekstremisme er oppdatert i tråd med den teknologiske utviklingen.

Herunder at EOS-utvalget må sikres tilstrekkelig med personell og økonomiske ressurser for å kunne kontrollere tjenestene. Muligheten for nordisk eller europeisk samarbeid mellom kontrollorganer bør utredes.

54. Bedre ivaretagelse av og medvirkningsmulighet for utsatte grupper

54.1 Politiet og PST i møte med trusselutsatte grupper

Agder politidistrikt støtter kommisjonens anbefaling om at politiet og PST må arbeide med å tilegne seg bedre kunnskap og kontinuerlig kompetanseheving om utsatte grupper og deres situasjon i et skiftende trusselbilde. Dette er en viktig oppgave som må prioriteres.

Vi erkjenner at flere grupper ikke føler seg tilstrekkelig beskyttet og ivaretatt, og at det vil være nødvendig for politiet og PST å etablere faste møtepunkter for dialog og utveksling av informasjon med trusselutsatte grupper. Dette arbeidet bør være dynamisk og samkjøres mellom PST, radikaliserings- og mangfoldskoordinator i politidistriktet samt politikontaktene i de ulike kommunene. På den måten vil ansvaret forankres i flere ledd i organisasjonen.

54.2 Innsats mot hatkriminalitet

Agder politidistrikt støtter kommisjonens anbefaling om å utarbeide en nasjonal handlingsplan mot hatkriminalitet. Når det kommer til politiets forsterkede innsats for forebygging av hatkriminalitet er vi enige i at dette bør fortsette, og forankres i føring fra Justis- og beredskapsdepartementet. Videre bør det etterstrebtes å gjøre støttesenteret for kriminalitetsutsatte kjent blant trusselutsatte grupper, samt å tilrettelegge for opplæring og kompetanseheving om hatkriminalitet i relevante deler av organisasjonen.

55. Styrket oppslutning om demokrati og menneskerettigheter

Agder politidistrikt stiller seg bak samtlige av kommisjonens anbefalinger under kapittel 55, om styrket oppslutning om demokrati og menneskerettigheter. Vi mener forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme best kan gjøres gjennom å styrke arbeidet med demokratisk medborgerskap, historiebevissthet og minner. Skolen er en viktig, om ikke den viktigste arenaen for kritisk tenking og holdningsskapende arbeid, hvor demokrati og menneskerettigheter bør være et sentralt fokus. Videre vil sivilsamfunnets rolle i det forebyggende arbeidet være sentralt. Det er viktig at det tilrettelegges for trygge møteplasser hvor det er rom for diskusjon og utløp for frustrasjon.

Vi ser likevel viktigheten av at de som skal jobbe tett opp mot sårbare personer også innehar nødvendig kunnskap og kompetanse. Ikke minst kunnskap om hvem de skal kontakte og når de skal ta kontakt. En nasjonal veiledningstjeneste vil eksempelvis være nyttig jf. punkt. 52.1.2 samt punkt 53.2 som viser til et tverrsektorielt studieemne for dem som jobber med forebygging av radikaliserings og ekstremisme.

Når det gjelder kunnskap og kompetanse bør det også knytte seg til et trusselvurderings- og håndteringsrammeverk. Dersom man f.eks. ser til USA har man der skoler i enkelte stater som er forpliktet til å ha Threat assessment and management teams.

Med hilsen

Susanne Moe

Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.



Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

POD referanse:

24/53351 - 2

AI departement referanse

24/879-

Vår referanse:

Sted, dato:

Ålesund , 2.5.2024

Svar på høring NOU 2024:3

Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet.

Vi takker for en svært grundig utredning. Den skisserer flere forhold og tiltak som vil være sentrale for et godt arbeid i fylket Møre og Romsdal.

Høringssvaret skrives etter erfaringer fra arbeid mot Radikalisering og voldelig ekstremisme i Møre og Romsdal siden 2017. Det vises også til innspillet som ble gitt til arbeidet med utredningen, og som ble sendt fra Møre og Romsdal politidistrikt 16.3.2023 (vår reff. 23/58136-1)

NOU2024:3 gir mange gode anbefalinger. Vi har valgt å begrense vårt høringssvar til det vi mener er 2 suksesskriterier. Dette vil være nøkkelelement for et vellykket arbeid mot radikalisering og voldelig ekstremisme i samfunnet Møre og Romsdal. Dette er høringssvar A og B.

A) SLT ordning bør på plass for alle kommuner.

(SLT: Samordningsmodell for lokale forebyggende tiltak mot kriminalitet og rus)

Vi viser til NOU2024:3/ aktuelle anbefalinger pkt. 52.2.1 og 52.2.2:

52.2.1 Konklusjon: Funksjonen kontaktpunkt for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme etableres i alle kommuner. Kommunens rolle i det forebyggende arbeidet og kontakt punkt funksjonen fastsettes i lov.

52.2.2.(første pkt.) "Alle kommuner inngår i forpliktende samarbeids strukturer for forebygging av voldelig ekstremisme.

Utredningen er svært nært å anbefale en lovfesting av SLT arbeid, videre at radikaliseringsarbeidet forankres der. Dette er vi enig i, men mener at SLT er såpass sentralt at det ikke bør være noe valg med SLT. Radikaliseringsarbeidet passer inn i SLT arbeidet, særlig i en kommunestruktur som i Møre og Romsdal. SLT er også en velprøvd og anbefalt arbeidsmetodikk på alle nivå en rekke steder i løpet av flere 10-år.

Vår erfaring er at det er et godt arbeid mot radikaliseringsproblemer der det er SLT. Gjennom SLT arbeidet har kommunene mengdetreningen på å fange folk inn igjen i andre spor enn radikaliseringsproblemer. Tiltakene er mange ganger de samme. En kommune med SLT, får derfor daglig trening i å håndtere andre store utfordringer. Når det dukker opp radikaliseringsutfordringer, har man allerede god trening og struktur som kan brukes fra andre saker. Små kommuner må kunne ha mulighet til slå seg sammen om felles SLT.

SLT er også egnet til å bringe politi/kommune samarbeidet inn i de former det var tiltenkt da politikontakt ordningen ble opprettet. En rekke tema som ligger i området rundt radikaliseringsproblemer, er også egnet til å bringe inn i SLT.

I NOU2024:3 kapittel 4 og 5(s161-300) beskrives mange forhold som er knytt til radikaliseringsproblemer. Disse forhold trenger ikke ende med radikaliseringsproblemer, men leder kanskje til annet alvorlig utenforskap. SLT vil også favne dette spekteret.

Begreper som skoleangrep, massevold utført av psykisk syke eller spektakulær vold passer heller kanskje ikke inn i en snever definisjon av radikaliseringsproblemer.

Sammendrag av høringssvar A:

Målet er å unngå angrep av alle slag. Det gjøres etter vår mening best ved å ha et lovfestet SLT arbeid i alle kommuner, der forebygging av all massevold og antidemokratiske krefter er en av oppgavene som spesifiseres

B) Regionale samarbeidsfora.

Vi viser til NOU2024:3 / 52.2.2 siste pkt. Konklusjon: Det etableres regionale samarbeidsfora for forebygging av radikaliseringsproblemer og voldelig ekstremisme

NOU2024:3 anbefaler opprettelse av regionale samarbeidsfora i hvert fylk, helst i form av et senter. Et senter vil kunne fylle behovet for det NOU2024:3 omtaler i kapittel 39 om minne og læring. Dette er etter vår oppfatning det viktigste tiltaket. For å lykkes må dette være pådrivere for arbeidet utenfor politiet som har godt forankret ansvar både administrativt og politisk. Senteret(forumet) kan også fylle en del ansvar og oppgaver som ligger til andre sentrale handlingsplaner mot hat og hets av utsatte grupper, demokrati, dialog, menneskerettigheter, utfordringer i det digitale rom og minnesteder.

I NOU2024:3 pekes det på anbefaling om at Statsforvalter og RVTS bør ha ansvaret for opprettelse av slikt forum. Vi er enige i at disse bør være med i ledelsen av et slikt forum. Vi anbefaler at dette også forankres i fylkeskommunen. Dette for å ivareta det brede spekteret av oppgaver som treffer fylkeskommunens normale arbeidsoppgaver.

Radikaliseringsproblemer er et tema med lite volum sammenlignet med andre mer synlige utfordringer. Likevel trengs den samme kompetansen i alle kommuner uansett størrelse. Halvparten av den norske befolkningen bor i kommuner med under 30 000 innbyggere. I Norge er det ca 280 kommuner med mindre enn 15 000 innbyggere. I Møre og Romsdal har 24 av 27 kommuner færre enn 15 000 innbyggere.

Arbeidet i de mindre kommunene strander ofte på at det blir for ressurskrevende uten hjelp. Det oppleves en knapphet på ressurser. Den enkelte kommune bør derfor være tett knyttet til et regionalt forum som kjenner lokale forhold og som kan gi lokal hjelp. Et slikt forum bør ha en tydelig geografisk forankring i det fylket de arbeider i. Det er de minste kommunene som trenger mest hjelp, da spisskompetansen trolig ikke finnes i kommunen.

De som radikaliseres bor ikke nødvendigvis i kommuner med mange innbyggere eller i geografiske sentrum, det har digitaliseringen og sosiale medier vasket bort.

I fylkeskommunen ligger det fra før folkehelsearbeid og kulturarbeid. Demokratiarbeid som valg, ungdommens fylkesting og skolevalg organiseres i fylket. En rekke forhold knytt til regional utvikling foregår generelt i fylkeskommunen. Flere midler deles også ut til inkludering, historie og minnearbeid. Våre videregående skoler ligger her, og der foregår det et svært sentralt arbeid knytt til skolegang/utdanning og nettverk for alle.

Sammendrag høringssvar svar B:

Skal arbeidet treffe Møre og Romsdals mindre kommuner bør dette forumet ligge fysisk og organisatorisk i Møre og Romsdal fylke. Det bør ha kompetanse og kapasitet til å hjelpe alle fylkets kommuner i forebygging av radikalisering og ekstremisme. Vi anbefaler at det opprettes et forum/senter som er et fysisk sted, hvor en rekke beslektede utfordringer kan frontes. Det bør ledes av Statsforvalter, RVTS og Fylkeskommune, og ha samarbeid med politiet.

Med vennlig hilsen



Ingmar Farstad
Visepolitimester

Saksbehandlere:
Arild Helland og Arne Sæther



Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
24/53351 - 2

Vår referanse:
24/59704 - 2

Sted, dato:
Stavanger, 30.04.2024

Høringssvar- Ekstremismekommisjonens NOU 2024:3 Felles innsats mot ekstremisme - Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet

Viser til høringsanmodning om Ekstremismekommisjonens NOU 2024:3 Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet.

Som anmodet vil vi gi innspill rettet mot kommisjonens vurderinger og anbefalinger av relevans for politiet (utredningens del IX).

Kommisjonen har gjennom arbeidet lagt til grunn en bred tilnærming til ekstremismefeltet. Utvalget beskriver helhetlig innsats og arbeid på feltet og forebygging av radikaliserings og ekstremisme er oppgaver for hele samfunnet.

Høringssvaret vårt vil først og fremst ha fokus på det som gjelder radikaliserings og utfordringer i det forebyggende arbeidet.

Hovedfunn som distriktet støtter:

- Det etterlyses større ansvar fra nasjonalt hold.
- Tydeligere organisatoriske rammeverk og verktøy for å håndtere ekstremisme.
- Kompetanseheving.
- Nasjonalt senter som kan gi feltet løft og vedvarende fokus. Dette vil være med å bygge bro mellom forskning og praksis.
- Tydeliggjøring av rolle og mandat til kommunene. Gjerne med lovfesting slik det er foreslått.
- Kunnskap og kompetanseløft i det forebyggende arbeidet.
- Bedre ivaretagelse av og medvirkningsmuligheter for utsatte grupper.

Kommisjonen anbefaler at det etableres regionale samarbeidsfora slik som vårt politidistrikt har gjennom SAMVER. Dette er noe vi selv sagt støtter og har positiv erfaring med.

Vi er videre svært enig med utvalget at det bør utvikles et felles vurderingsverktøy, forskrift for informasjonsdeling med tilhørende veileder samt kurs og opplæring om taushetsplikt og informasjonsdeling. Det er også et behov for tydeliggjøring av roller og ansvar i PST og politiets forebyggende arbeid.

Kommisjonen anbefaler en klargjøring av hjemmelsgrunnlaget for forebyggende samtaler jf. politiloven for personer over 18 år og barn som ikke omfattes av politilovens § 13, 4. ledd. Dette mener vi vil være svært viktig for det forebyggende arbeidet og støttes.

Med hilsen

Hans Vik

Politimester

Grete Winge

Politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.



Politidirektoratet
Postboks 2090 Vik
0125 OSLO

Deres referanse:
24/53351

Vår referanse:
24/59731 - 2

Sted, dato:
Tønsberg, 10.05.2024

Høring - Ekstremismekommisjonens NOU 2024:3 - felles innsats mot ekstremisme - bedre vilkår for det forebyggende arbeidet

Innledning

Sør-Øst politidistrikt viser til Politidirektoratets høringsbrev av 14. mars 2024. Høringsfristen var 6. mai 2024 med utsatt frist til 10. mai 2024.

Sør-Øst politidistrikt ønsker med dette å takke for en grundig utredning, og for muligheten til å komme med høringsinnspill.

Utredningen peker på flere behov som vi har sett i et samlet arbeidet over tid. Utredningens tittel treffer politiet godt; Felles innsats mot ekstremisme – bedre vilkår for det forebyggende arbeidet.

Kommisjonens behov for to innganger til ekstremismebegrepet, den smale; ekstremisme som aksept for bruk av vold for å oppnå ideologiske, politiske og religiøse mål, og den brede; ekstremisme som aktiv motstand mot demokrati og menneskerettigheter, sier en hel del om hvor uklart dette landskapet er. Og spesielt uklart for myndighetene. Den brede tilnærmingen bør løfte en offentlig debatt om hvor langt myndighetene skal kunne gå i å gripe inn i holdningene til enkeltmennesker for å forebygge ekstremisme.

Våre innspill vil bli kommentert under kategoriene som kommisjonen har delt sine funn og anbefalinger inn i. Anbefalingene vi kommenterer er de anbefalingene som direkte eller indirekte treffer politiet sitt arbeid. Anbefalingene er videre skrevet i *kursiv*.

Bedre organisering og mer forpliktende samarbeid:

Nasjonale nysatsinger:

- *Det opprettes et nasjonalt senter for innsats mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.*

Dette vil være et løft for en enhetlig tilnærming til faget, uavhengig av hvor man er bosatt i landet. Et nasjonalt senter vil kunne sikre helhetlig fokus og utvikling over tid. Det vil være vesentlig at senteret er representert tvettfaglig og tverretattlig om man skal lykkes i å bygge bro mellom forskning og praksis.

- *Det opprettes en nasjonal veiledningstjeneste for bekymringer om radikaliserings.*

En veiledningstjeneste vil kunne senke terskelen for privatpersoner til å melde ifra og be om råd dersom de kjenner noen de er bekymret for, og man vegrer seg for å kontakte PST og politi. Dette kan dessuten være med på å styrke den uformelle sosiale kontrollen i samfunnet slik at innbyggerne kan være mer delaktig i samfunnsansvaret.

En forpliktende samhandlingsmodell:

- *Rolle og mandat til kommunene tydeliggjøres, gjerne med lovfesting.*

En forpliktende samhandlingsmodell vil kunne gi arbeidet et organisatorisk rammeverk. Kommisjonen anbefaler etablering av en kontaktperson for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme i hver kommune. Vi vil anbefale at dette er en SLT-koordinator slik at man sikrer helheten i kommunens generelle forebyggende satsninger. Våre erfaringer i dette arbeidet er at politiet er etterspurt i denne samhandlingen slik at informasjon for felles situasjonsforståelse og rolleavklaringer går begge veier. Vi anbefaler at politiet er representert ved politikontakten i denne samhandlingen på kommunalt nivå. Faste deltakere på disse samhandlingsarenaene er viktig for relasjon, trygghet og rolleforståelse.

- *Det etableres regionale samarbeidsfora for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme.*

Dette vil kunne være en nyttig samhandlingsmodell for mindre kommuner som kan dra nytte av å samhandle på tvers for å få delt erfaringer i praksis og holde fokus på tematikken. Utvidet samhandlingsmodell vil dessuten kunne ha verdi for alle kommuner uavhengig av størrelse da arenaene for tematikken ikke tar hensyn til kommunegrensene. Sør-Øst politidistrikt ønsker begge deler, altså både samhandling på kommune nivå og regionalt- og/eller fylkesnivå, hvor politiets fagansvarlig for radikaliserings og mangfold er representert på regionalt nivå.

Informasjonsdeling:

- *Justis- og beredskapsdepartementet fastsetter en forskrift om deling av taushetsbelagt informasjon i det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme etter forvaltningsloven § 13 g.*
- *Det gjennomføres nødvendige lovendringer på helseområdet for større adgang til å dele taushetsbelagt informasjon i det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.*

Vår erfaring er at tematikken og årsaker er så komplekse at det er vanskelig å skulle definere tidlig nok at det er radikaliserings eller voldelig ekstremisme som er symptomet eller årsaken til uttrykket man observerer. Vi kan anbefale at taushetsbelagt informasjon

deles når personen viser et definert fiendebilde mot grupper som har særlig vern i straffeloven eller mot myndighetene, for å være konkrete.

Vurderingsverktøy:

- *Det utvikles et felles vurderingsverktøy.*

Felles vurderingsverktøy i arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme har vært etterspurt i mange år slik at vi sikrer lik og enhetlig tilnærming samt skriftlig dokumentasjon i arbeidet. En strukturert metode vil styrke arbeidet på systemnivå og tydeliggjøre ansvar ved f.eks. oppfølgingsbehov. En strukturert metode vil dessuten være et godt kunnskapsgrunnlag for videre forskning og utvikling forebyggende metoder.

På den andre siden viser forskning at kontekst og livsløp-perspektiver er viktige å ta med inn i en vurdering. Det vil kunne være utfordrende å finne et felles verktøy som er dekkende og samtidig effektivt. Vår erfaring er at en slags semivurdering som er noe strukturert, men hvor fagpersoners kompetanse, profesjonalitet og faglige perspektiver gjør at vurderingen blir helhetlig. Vurderingen blir altså ulik fra gang til gang.

Det som savnes i utredningen er en anbefaling for hvem som skal gjøre vurderingene og når? Evalueringsrapporten av radikaliseringskontaktordningen peker på at politiet skal gjøre trusselvurderinger. Politiet skal altså mene noe om potensiell framtidsintensjon og kapasitet på vegne av personen ut ifra den begrensede kunnskap politiet har tilgang til. Forskning viser på den andre siden viktigheten av livsløpsperspektiver, som at belastninger i barndommen gir økte sårbarheter senere i livet. Med andre ord vil helse kunne se bakover i tid og gi vesentlig kunnskap om potensiell risiko og samtidig sette inn riktige tiltak fordi de har kunnskap om årsakene. I denne sammenhengen blir derfor politiets rolle viktig å utrede nærmere.

Reintegrering:

- *Person som kan radikaliseres andre må prioriteres i det forebyggende og reintegrerende arbeidet.*

Denne anbefalingen må sees i tett sammenheng med de andre tiltakene over da dette vil forandre forpliktende samhandlingsarenaer og prioriteringer som forplikter. Utholdenhet over tid er vesentlig for å sikre en positiv og vedvarende endring.

- *Myndighetenes veileder om exitarbeid oppdateres i tråd med ny kunnskap.*

Vi anbefaler at dette sees i tett sammenheng med forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme slik at samhandlingsmodellene er like og fagfolkene som allerede har etablert relasjoner og rolleforståelse opprettholder sitt arbeid.

Anbefalinger om enkelte sentrale aktører.

Politiet:

- *Det opprettes et eget fagutviklingsapparat for forebygging og voldelig ekstremisme med Politidirektoratet som øverste fagansvarlige.*

Dette støttes og er nødvendig for at politidistriktene skal få en enhetlig og helhetlig tilnærming. Det er behov for faste samhandlingsarenaer og dialog på tvers av politidistriktene for å sette felles retning med en likere praksis og forventninger til utføring av arbeidet.

- *Justis- og beredskapsdepartementet klargjør ansvarsfordelingen mellom PST og politiet i saker som gjelder voldelig ekstremisme. PST må dele mer informasjon med politiet om sine vurderinger der saken skal følges opp av politiet.*

Flere evalueringsrapporter har pekt på behov for å definere dette skillet. Det støttes at kommisjonen ikke kommer med anbefalinger om hvordan ansvarsfordelingen bør være, men peker på behovet for klargjøring. Når ansvarsfordelingen blir tydelig vil det også bli lettere for PST å dele mer informasjon der de ikke selv har oppfølgingsansvaret.

- *Justis- og beredskapsdepartementet klargjør hjemmelsgrunnlaget for forebyggende samtaler i politiloven for personer over 18 år og barn som ikke omfattes av politiloven § 13 fjerde ledd. Det bør utarbeides en veileder for bruk av forebyggende samtaler.*

Vi ser at det stadig er en forventning om at politiet utfører slike type samtaler da forebyggende samtale trekkes fram i andre evalueringsrapporter som et etablert verktøy politiet har og bruker. Det er viktig å få avklart hva som er det rettslige grunnlaget for forebyggende samtaler, og hvilken rekkevidde en slik hjemmel eventuelt har, om vi skal ivareta legalitetsprinsippet. Dette arbeidet bør sees i sammenheng med eventuell revidering av veilederen for politiets bekymringssamtaler av barn under 18 år.

Kunnskap- og kompetanseløft i det forebyggende arbeidet.

Mer forskning og stabile rammevilkår:

- *Forskningen på ekstremisme styrkes.*

Forebygging av ekstremisme krever oppdatert kunnskap og kontinuitet over tid. Dette vil komme alle aktører innen fagfeltet til gode. Den neste utfordringen for politiet blir imidlertid å nyttiggjøre oss den kunnskapen som til enhver tid foreligger, slik at vi kan jobbe kunnskapsbasert og ikke bare erfaringsbasert. Her vil fagutviklingsapparat i regi av POD komme til anvendelse.

Et tverrsektorielt studieemne for dem som jobber med forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme:

- *Tverrsektorielt studieemne.*

Anbefalingen støttes da politiet ser det samme behovet. Det vil imidlertid være behov for eget studieevne for politiet, som er i tråd med politiets lovverk og metoder.

Styrket kompetanse hos ansatte i skolen:

- *Systematisk opplæring for ansatte i skolen.*

Dette gjøres i dag tilfeldig og på bestilling fra skolene selv. Politiet har holdt foredrag om tematikken i flere år uten noen felles tilnærming. Anbefalingen sikrer den enhetlige tilnærmingen og systematikken over tid.

Forebygging av ekstremisme og radikalisering i en digital tidsalder:

- *Det settes ned et utvalg som skal utrede oppsøkende og forebyggende arbeid på nett for politiet og kommunene.*

Vi ser behovet for denne utredningen. Også her støttes det at kommisjonen ikke sier noe om hvordan det oppsøkende og forebyggende arbeidet skal gjøres, men peker på behovet for utredning.

- *Ansvarlige departementer må ha kompetanse og arbeide raskere for å sikre at regelverket for forebygging av voldelig ekstremisme er oppdatert og i tråd med den teknologiske utviklingen.*

Vi ser behovet og støtter anbefalingen. Dette handler om prioritering. Politiets trusselvurderinger har i flere år pekt på sosiale medier og bruk av teknologi som arena og verktøy for radikaliserings.

Bedre ivaretagelse av og medvirkningsmuligheter for utsatte grupper.

Politi og PST i møte med trusselutsatte grupper:

- *Politi og PST må arbeide med å tilegne seg bedre kunnskap og kontinuerlig kompetanseheving om utsatte grupper og deres situasjon i et skiftende trusselbilde.*

Anbefalingen støttes og bør sees i sammenheng med fagutviklingsapparatet som foreslått. Vi vil imidlertid bemerke at vi her bør etablere at dette handler om gruppene som har særlig vern i straffeloven. Se strl. § 185. Her ser man tydelig kobling mellom radikaliserings, voldelig ekstremisme og mangfold.

- *Politiet og PST har ansvar for å etablere faste møtepunkter for dialog og utveksling av informasjon med trusselutsatte grupper.*

Her bemerkes også at trusselutsatte grupper bør sees i sammenheng med vernede grupper i straffeloven, og dessuten nasjonale trusselvurderinger. Vi ønsker å kommentere at når vi snakker om en gruppe mennesker er dette enkeltmennesker med ulike ønsker og behov.

Innbyggermedvirkning blir viktig med prinsippene "lytte – betrygge – forklare". Det er ikke slik at alle trusselutsatte grupper er organiserte og gjennom dette har arenaer for dialog. Vi kan imidlertid gjerne tilby og invitere til dialog med ulike interesseorganisasjoner og lignende for de ulike gruppene det er snakk om.

Innsats mot hatkriminalitet:

- *Politiets forsterkede innsats for forebygging av hatkriminalitet fortsetter og forankres i føring fra Justis- og beredskapsdepartementet. Lokalt politi må bruke kompetansen til det nasjonale kompetansemiljøet i behandlingen av saker om hatkriminalitet*
- *Det utarbeides en nasjonal handlingsplan mot hatkriminalitet i samarbeid med berørte grupper.*
- *Støttesentre for kriminalitetsforebygging øker sin kompetanse på hatkriminalitet og gjøres kjent blant trusselutsatte grupper.*

Anbefalingene støttes i sin helhet med poengteringen av at trusselutsatte enkeltindivider ikke nødvendigvis er organisert som en del av en gruppe.

Styrket oppslutning om demokrati og menneskerettigheter.

Demokrati og menneskerettigheter i skolen:

- *Inkluderende læringsmiljø og elevenes demokratiske medvirkning*
- *Styrking av Dembra*
- *Veiviserordninger*

Dette støttes og er viktig i det forebyggende arbeidet. Det bør imidlertid sikres kvalitet og refleksjoner om hva det skal undervises i. Hvem har definisjonsmakten over hva som er riktig tilnærming til demokratiet?

Det må være tydelig at dette er byggende tiltak slik at dette ikke blir arena for å avdekke hvem som er kritiske til demokrati og menneskerettigheter inn i de faglige diskusjonene. Undervisningen bør ikke ha en skjult agenda.

Planverk for sikring av spor og gjenstander etter terrorangrep i Norge:

- *Det utarbeides et planverk for sikring av spor og gjenstander etter terrorangrep i Norge*

Et slik planverk vil naturligvis måtte forholde seg til flere hensyn. Politiet vil i en akutfase etter et terrorangrep ha fokus på skadebegrensning, redde liv, potensiell restrisiko og etterforskning.

Sivilsamfunnets rolle i det forebyggende arbeidet:

- *Sivilsamfunnet, inkludert organisasjoner, tros- og livssynssamfunn, partene i arbeidslivet og spillsamfunn, involveres i større grad i det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.*

Anbefalingene støttes. Her snakker vi om et felles samfunnsansvar i praksis. Respekt, toleranse og åpenhet for ulikheter er den beste sikringen vi har mot kriminalitet og krenkelser av menneskerettigheter. Vi må søke etter den perfekte balansen mellom innbygger- og myndighetsansvaret (uformell- og formell sosial kontroll) i praksis. Dette gjør vi best sammen – felles innsats.

Med hilsen

Nina Karstensen Bjørlo
Politiinspektør

Camilla Hålien Johansen
Radikalisering og mangfoldkoordinator

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.